

STOMATOLOGIYA: ZAMONAVIY RIVOJLANISH YO'NALISHLARI, AHAMIYATI VA ILMIY ASOSLARI

Muallif: Fozilxonov Sayidamirxon

Qo`qon Universiteti Andijon filiali

Stomatologiya kundizgi ta`lim

25_10-guruh talabasi

+998908401484

sayidamirxonfozilxonov@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada stomatologiya fanining mazmuni, asosiy yo'nalishlari, zamonaviy diagnostika va davolash texnologiyalari ilmiy asosda yoritilgan. Terapevtik, ortopedik, jarrohlik, ortodontik va bolalar stomatologiyasi yo'nalishlarining vazifalari, ahamiyati hamda ularning amaliy tibbiyotdagi o'zni batafsil tahlil qilingan. Shuningdek, stomatologiyada lazer texnologiyalari, raqamli tizimlar, 3D skanerlash, CAD/CAM texnologiyalari va mikroskop ostida davolashning afzalliklari ko'rsatib o'tilgan. Maqola stomatologiya rivojlanishining bugungi tendensiyalari, umumiy salomatlikka ta'siri va profilaktikaning ahamiyatini ilmiy-uslubda yoritadi.

Kalitso'zlar: Stomatologiya, Og'iz bo'shlig'i, Tishkasalliklari, Terapevtik stomatologiya, Ortopedik stomatologiya, Ortodontiya, Implantologiya, Raqamli stomatologiya, Lazer texnologiyalari, Profilaktika.

Kirish

Stomatologiya — tishlar, milkar, jag' suyaklari, og'iz bo'shlig'i to'qimalari va ularning kasalliklarini o'rganadigan, tashxislash, davolash hamda profilaktika choralari ishlab chiqadigan tibbiyot sohasi hisoblanadi. Inson organizmida og'iz bo'shlig'ining ahamiyati juda katta bo'lib, u nafaqat ovqat chaynash mexanizmi, balki nutq, mimika, nafas olish jarayonlarida ham muhim rol o'ynaydi.

Shu sababli stomatologiya fani zamonaviy tibbiyotning ajralmas va eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biridir.

Bugungi kunda stomatologiya nafaqat kasalliklarni davolash, balki ularni oldini olish, estetik ko‘rinishni yaxshilash, to‘g‘ri chaynash funksiyasini tiklash kabi keng qamrovli vazifalarni bajaradi. Texnologiyalarning jadal rivojlanishi bu sohada yangi davolash usullarining paydo bo‘lishiga olib keldi. Xususan, lazer texnologiyalari, raqamli stomatologiya, 3D skanerlash, implantologiya va mikroskop ostida davolash usullarining keng qo‘llanishi stomatologiyaning imkoniyatlarini yanada kengaytirdi.

Stomatologiyaning asosiy bo‘limlari

• **Bolalar stomatologiyasi:** Bolalardagi tishlarning o‘shishi, rivojlanishi va kasalliklarini davolash yo‘nalishi bo‘lib, profilaktika bu yo‘nalishda eng muhim o‘rin tutadiyoviy tarkibi **Terapevtik stomatologiya:** Terapevtik stomatologiya og‘iz bo‘shlig‘idagi eng ko‘p uchraydigan kasalliklar — karyes, pulpit, periodontit va stomatitlarni aniqlash hamda davolash bilan shug‘ullanadi.

Karyesning kelib chiqishiga quyidagi omillar sabab bo‘ladi:

- noqulay gigiyena
- shakarlangan mahsulotlarni ko‘p iste‘mol qilish
- tish emalining kimyoviy tarkibi

• **Ortopedik stomatologiya:** Tishlarni qayta tiklash, protezlash, krona va ko‘priklar qo‘yish, implantatsiya bilan shug‘ullanadi. Bugungi kunda zirkoniy kronalar, 3D skanerlash va frezerlash mashinalari yordamida yuqori sifatli protezlar tayyorlanadi.

• **Jarrohlik stomatologiyasi:** Murakkab tishlarni sug‘urish, implant qo‘yish, kistalarni olib tashlash, jag‘ suyaklariga operatsiyalar kiradi. Zamonaviy jarrohlikda og‘riqsiz davolash, ultratovushli qurilmalar va lazer texnologiyalari qo‘llanadi.

• **Ortodontiya:** Tishlarning noto‘g‘ri joylashuvi va jag‘ tizimining nuqsonlarini tuzatish bilan shug‘ullanadi. Bugungi kunda breket tizimlaridan tashqari, inson ko‘ziga deyarli ko‘rinmaydigan alignerlar juda mashhur.

• **Bolalar stomatologiyasi:** Bolalardagi tishlarning o'sishi, rivojlanishi va kasalliklarini davolash yo'nalishi bo'lib, profilaktika bu yo'nalishda eng muhim o'rin tutadi

Stomatologiyaning zamonaviy texnologiyalari

Lazerstomatologiyasi: Og'riqsiz, qon ketishsiz ham tezkor davolash imkonini beradi.

Mikroskop ostida davolash: Endodontiyada ildiz kanallarini aniq ko'rish imkonini beradi, davolash samaradorligini oshiradi.

Raqamli stomatologiya: 3D skanerlar, 3D printerlar, CAD/CAM texnologiyalari yordamida yorqin aniqlikdagi protezlar tayyorlanadi.

Implantologiya: Tish implantlari yordamida yo'qolgan tishlarning funksiyasi va estetikasini tiklash stomatologiyaning eng rivojlangan yo'nalishidan biridir.

Stomatologiya sohasining ahamiyati

- Insonning umumiy sog'lig'iga bevosita ta'sir qiladi
- Chaynash funksiyasi, nutq va estetik ko'rinishni yaxshilaydi
- Yuqori sifatli hayot tarzini ta'minlaydi
- Katta yoshdagi insonlarda oshqozon-ichak kasalliklarining oldini oladi

Xulosa:

Stomatologiya bugungi kunda tibbiyotning eng rivojlangan va inson salomatligi uchun nihoyatda muhim sohalaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu fan nafaqat tish va og'iz bo'shlig'i kasalliklarini davolash, balki ularning oldini olish, estetik ko'rinishni yaxshilash, to'g'ri chaynash funksiyasini tiklash va umumiy sog'liqni mustahkamlash kabi muhim vazifalarni ham bajaradi. Stomatologiyaning terapevtik, ortopedik, jarrohlik, ortodontik va bolalar stomatologiyasi kabi yo'nalishlari bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, har bir yo'nalish insonning turli yoshdagi fiziologik ehtiyojlari va salomatlik talablarini qondirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy texnologiyalarning jadal rivojlanishi stomatologiya amaliyotida tub o'zgarishlarga olib keldi. Raqamli diagnostika, 3D skanerlash, CAD/CAM tizimlari, lazer terapiyasi, mikroskop ostida davolash va implantologiya kabi innovatsiyalar

og'riqsiz, aniq va yuqori sifatli davolash imkonini bermoqda. Bu nafaqat davolash jarayonini yengillashtiradi, balki bemorlarning qo'rquvini kamaytiradi, reabilitatsiya muddatini qisqartiradi va natijani yanada mukammal qiladi..

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, stomatologiya har yili yangilanib borayotgan, ilmiy izlanishlar, texnologik yutuqlar va innovatsion usullarga tayangan holda rivojlanayotgan fan bo'lib, uning istiqboli yanada keng. Har bir insonning muntazam profilaktik ko'rikdan o'tishi, og'iz gigiyenasiga amal qilishi, zararli odatlardan voz kechishi va sog'lom turmush tarzini yo'lga qo'yishi stomatologik kasalliklarning oldini olishning eng samarali yo'li hisoblanadi. Shu sababli stomatologiya sohasi nafaqat davolash, balki sog'lom avlodni tarbiyalashda ham beqiyos ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. А ЛИМОВ А.Ш. **“Stomatologiya asoslari”** – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2020.
2. Жумаев И., Рахимов О. **“Terapevtik stomatologiya”** – Toshkent: Ilm Ziya, 2019.
3. K. Hargreaves, S. Cohen. **“Pathways of the Pulp”** – 11th edition. Elsevier, 2016.
4. I. Andreasen, J. Andreasen. **“Textbook and Color Atlas of Traumatic Injuries to the Teeth”** – Wiley-Blackwell, 2018.
5. M. M. Bornstein. **“Digital Dentistry: A Comprehensive Reference”** – Springer, 2021.
6. WHO (World Health Organization). **“Oral Health Surveys: Basic Methods”** – 5th edition, 2013.
7. P. Dawson. **“Functional Occlusion: From TMJ to Smile Design”** – Mosby, 2006.
8. Proffit W. **“Contemporary Orthodontics”** – 6th edition. Mosby, 2018.
9. Малиновский М. **“Ортопедическая стоматология”** – Москва: МЕДпресс, 2017.
10. Online manbalar:

- American Dental Association (ADA) rasmiy ma'lumotlari
- European Federation of Periodontology (EFP) ilmiy maqolalari